

Nr 198.

Av herr **Bagge m. fl.**, om vissa synpunkters beaktande vid behandlingen av Kungl. Maj:ts förslag rörande den direkta beskattningen.

Det för årets riksdag framlagda budgetförslaget präglas av den oväntat starka ekonomiska återhämtning, som ägt rum i vårt land efter den senaste depressionen. En högst betydande stegring av statsinkomsterna har satt finansministern i stånd att föreslå såväl en extra amortering av de s. k. krislånen för offentliga arbeten som en skattesänkning. De stigande statsinkomsterna ha även, för att använda trontalets ord, »möjliggjort att i förslaget till statsreglering tillgodose olika behov». Innebörden härav är en betydande ökning av statsutgifterna under de olika huvudtitlarna, med undantag endast för sjunde huvudtiteln.

Vid granskning av budgetförslaget faller det genast i ögonen, att den inträdda konjunkturförbättringen icke föranlett den minskning av den statliga investeringen, som synes vara påkallad av det gynnsammare konjunkturläget och som överensstämmer med de av nuvarande finansministern år 1933 utvecklade teorierna om den statliga ekonomiska politikens konjunkturutjämnande syfte. Trots att finansministern själv i sin redogörelse för konjunkturläget förklarar att inom viktiga områden av svenskt näringsliv produktionen stegrats »till gränsen av tillgänglig produktionskapacitet» och trots att han medger att bostadsproduktionens starka frammarsch medför risk för överinvestering med åtföljande kris, kräver budgetförslaget nära 108 milj. kronor av lånemedel och över 10 milj. kronor av skattemedel för nya kapitalinvesteringar för de affärsdrivande verken, bostadsförbättring, bostadsbyggande, arbetaresmåbruk m. m. I den mån som dessa föreslagna investeringar innebära en fortsättning av direkt »krisbekämpande» åtgärder synes en stark begränsning av desamma vara av konjunkturläget påkallad.

De av finansministern föreslagna saneringsåtgärderna i form av snabbara återbetalning av krislånen motiveras i finansplanen såsom statsfinansiellt och budgettekniskt betingade förberedelser för en ny nedgång i konjunkturerna. Finansministern önskar »snarast möjligt frigöra de betydande statsinkomster, som bundits för återbetalning av krislånen till offentliga arbeten». Härmed åsyftas inkomsterna av den starkt skärpta arvs- och gåvoskatten samt den extra inkomst- och förmögenhetsskatten, vilka enligt beslut av 1933 års riksdag bundits för amortering av de lånemedelsanslag, som för budgetåren 1933—34 och 1934—35 anvisats till allmänna arbeten m. m. I budgetförslaget äro inkomsterna av dessa båda skattetitlar upptagna till 29. resp. 9,5 milj. kronor, tillsammans 38,5 milj. kronor. Dessa medel i första

rummet stå till förfogande för ifrågavarande amorteringsändamål. Därutöver föreslår finansministern att för samma ändamål anvisas, dels 7 milj. kronor av bilskattemedel, vilket motiveras med att de med lånemedel be- kostade allmänna arbetena till stor del gällt vägförbättringar, dels en av riks- räkningsverket icke beräknad men av finansministern kalkylerad inbetal- ning på 12 milj. kronor å royaltyskuld från Luossavaara-Kiirunavaara A.-B., dels slutligen 59 milj. kronor från kassafonden. Sammanlagt skulle enligt detta förslag för återbetalning av krislånen anvisas 116,5 milj. kronor och därmed skulle hela den del av krisupplåningen, som ansetts kräva snabb amortering, vara likviderad.

Mot denna operation är från vår sida ingen annan invändning att göra än den, att huru önskvärt det än är, att den efter våra förhållanden oerhörda upplåning för oräntabla ändamål, som tillkommit som ett led i den förda krispolitiken, snarast möjligt återbetalas, så får dock icke denna önskan undanskymma behovet av andra saneringsåtgärder och nödvändigheten av att jämväl genom *begränsning av utgifterna* rusta för en kommande kris. I belysning av de uppgifter, som i finansplanen lämnas om de väntade utgifts- stegringarna för de närmaste åren framstår den senare uppgiften såsom en av de mest angelägna för svensk finanspolitik.

Med stor och allmän tillfredsställelse har hälsats att finansministern över- vunnit sin tveksamhet inför en skattesänkning och föreslagit en lindring av den direkta beskattningen. Då emellertid finansministern synes vilja göra gällande, att en sänkning av konsumtionsskatter skulle ur vissa synpunkter kunna anses lika motiverad som en lättnad i den direkta beskattningen, vilja vi framhålla, att höjningarna av sprit-, tobaks- och maltskatterna icke få betraktas som skatteskärpningar, vilkas verkningar kunna jämföras med de av direkta skattehöjningar framkallade. Vi anse oss böra i dessa sam- manhang anföra några uppgifter om det direkta skattetryckets skärpning under senare år för att därmed ytterligare motivera det befogade i kravet på att en lättnad av detta skattetryck vidtages så snart det statsfinansiella läget medger en skattesänkning. Vi återkomma därefter till frågan, vilken av de direkta skatterna, som i första hand bör sänkas.

Från 1929 till 1935 har skett följande höjningar av den direkta statliga årliga beskattningen:

1) Inkomst- och förmögenhetsskatten har höjts från 145 till 170 % av grundbeloppet (från 145 till 165 år 1933 och från 165 till 170 år 1934).

2) 1932 års extra inkomst- och förmögenhetsskatt har införts och blivit bestående.

3) Utjämningskatten höjdes år 1934 från $\frac{1}{3}$ till $\frac{2}{3}$ av den kommunala progressivskattens grundbelopp.

4) 1934 års särskilda förmögenhetsskatt har införts och blivit bestående.

5) De genomsnittliga kommunala skattesatserna ha höjts för landskom- munerna från 7,49 till 9,23, för städerna från 7,00 till 8,56 och för lands-

Jämförelse mellan skattetrycket åren 1929 och 1935.¹

Verklig inkomst	Allmän kommunalskatt å 8 % år 1929 och 10 % år 1935		Inkomst- och förmögenhets skatt		Kommunal progressivskatt		Utgjännings-skatt		Extra inkomst- och förmögenhetsskatt		Särskild förmögenhets-skatt		Summa skatter till stat och kommun		Summa skatter i % av inkomst	
	1929	1935	1929	1935	1929	1935	1929	1935	1929	1935	1929	1935	1929	1935	1929	1935
A. Ren arbetsinkomst																
5 000	315	395	110	125	—	—	—	—	—	—	—	—	425	520	8	10
10 000	720	900	310	350	20	20	5	10	—	10	—	—	1 055	1 290	11	13
20 000	1 520	1 900	800	910	120	110	40	70	—	110	—	—	2 480	3 100	12	15
30 000	2 320	2 900	1 400	1 590	300	280	100	190	—	260	—	—	4 120	5 220	14	17
40 000	3 120	3 900	2 050	2 340	480	460	160	310	—	460	—	—	5 810	7 470	15	19
50 000	3 920	4 900	2 750	3 120	740	710	250	470	—	590	—	—	7 660	9 890	15	20
100 000	7 920	9 900	7 010	7 990	2 350	2 270	780	1 510	—	2 120	—	—	18 060	23 790	18	24
500 000	39 920	49 900	57 700	65 700	19 720	19 300	6 570	12 800	—	15 800	—	—	123 910	163 500	25	33
1 000 000	79 920	99 900	139 470	159 000	39 530	38 700	13 180	25 700	—	33 000	—	—	272 100	356 300	27	36
B. Ren kapitalinkomst (avkastning 5 % år 1929 och 4 % år 1935)																
5 000	320	395	185	230	5	5	—	5	—	—	—	75	510	710	10	14
10 000	720	900	460	590	50	50	15	30	—	40	—	300	1 245	1 910	12	19
20 000	1 520	1 900	1 220	1 540	240	270	80	180	—	250	—	1 000	3 060	5 140	15	26
30 000	2 320	2 900	2 110	2 630	490	550	160	370	—	540	—	2 000	5 080	8 990	17	30
40 000	3 120	3 900	3 100	3 880	860	930	290	620	—	910	—	3 000	7 370	13 240	18	33
50 000	3 920	4 900	4 160	5 230	1 220	1 340	410	890	—	1 310	—	4 250	9 710	17 920	19	36
100 000	7 920	9 900	10 530	13 170	3 810	4 120	1 270	2 750	—	3 640	—	10 500	23 530	44 080	24	44
500 000	39 920	49 900	85 500	106 800	26 900	28 300	8 970	18 800	—	23 700	—	60 500	161 290	288 000	32	58
1 000 000	79 920	99 900	207 080	256 600	53 880	56 600	17 960	37 700	—	48 900	—	123 000	358 840	622 700	36	62

¹ Såväl i tabellen som i den grafiska framställningen gälla skatteberäkningarna en i högsta dyrortsgruppen boende familj, bestående av man och hustru utan barn. Kommunal-, landstings- och vägs katt ha antagits uppgå till 10 kr. pr skattekrona för år 1935, vilket är lägre än nuvarande medeltal för landet men högre än nuvarande Stockholmsförhållanden, och till 2 kr. pr skattekrona lägre belopp för år 1929, vilket ungefärligen torde motsvara den genomsnittliga skillnaden i kommunalskattetrycket mellan de bägge åren. Ifråga om förmögenhetsskatten har som synes viss hänsyn tagits till räntelägets förändring. Rätteligen borde dock differensen vara än större, varigenom skatteskärpningen skulle bli ytterligare markerad.

tingen från 2,20 till 2,77. (Siffrorna ange de skattesatser, som beslutats åren 1929 resp. 1934.)

I siffror ter sig denna ökning av skattetrycket för fysiska personer i olika inkomstlägen på det sätt, som omstående tabell utvisar. De angivna inkomstlägena avse den *verkliga* inkomsten.

Såsom mätare av det nuvarande skattetrycket har även nedanstående (ur tidskriften *Sunt Förnuft* hämtade) tabell sitt intresse. Den visar dels summan av de statsskatter, som personer i olika inkomstlägen för närvarande få betala, dels vilket procenttal av inkomst- och förmögenhetsskattens grundbelopp, som i de olika fallen skulle behövt uttagas, för att enbart genom denna skatt få samma avkastning. Nämnas bör i detta sammanhang, att när den rörliga skatteskalan för inkomst- och förmögenhetsskatten infördes, meningen var, att denna skatt ensam skulle täcka statsverkets skattebehov.

Verkl ^{ig} inkomst	Summa stats- skatter	Summa stats- skatter i % av inkomst- och för- mögenhetsskat- tens grundbelopp
<i>A. Person utan andra inkomster än förmögenhetsavkastning (4 %).</i>		
5 000.....	313	229
10 000.....	960	277
20 000.....	2 970	328
30 000.....	5 540	358
40 000.....	8 410	369
50 000.....	11 680	380
100 000.....	30 060	388
<i>B. Person utan förmögenhet.</i>		
5 000.....	125	170
10 000.....	370	180
20 000.....	1 090	204
30 000.....	2 040	218
40 000.....	3 110	226
50 000.....	4 280	233
100 000.....	11 620	247

Som av tabellen framgår är skattebelastningen över lag synnerligen tyn-
gande. Särskilt hårt träffar den emellertid förmögenheterna. En person med
endast 5 000 kronor kapitalinkomst och utan annan inkomst får betala en
sammanlagd statsskatt, som för hans del motsvarar en inkomst- och för-
mögenhetsskatt efter inte mindre än 229 % av grundbeloppet. För en per-
son med 100 000 kronor kapitalinkomst uppgår på samma sätt den totala
statsskatten till ett belopp, motsvarande vad som skulle ha erhållits, om in-
komst- och förmögenhetsskatten i hans fall uttagits med 388 % av grund-
beloppet.

Föga beaktad är den automatiska stegring av skattebelastningen på för-
mögenheterna, som inträtt genom nedgången i det allmänna ränteläget. Vår
förmögenhetsbeskattning bygger ju på den tankegången, att fonderad in-
komst bör beskattas en tredjedel hårdare än ofonderad. Rätteligen borde

ju därvid förfaras så, att den sammanlagda inkomsten ökades med en tredjedel av den fonderade, varefter summan gemensamt beskattades efter samma skattesats. I stället för att öka den totala inkomsten med en tredjedel av den *verkliga* fonderade inkomsten har man emellertid valt att öka den med en tredjedel av en till 5 % av förmögenheten *antagen* inkomst. Då en tredjedel av 5 % av förmögenheten är densamma som 1/60 av själva förmögenheten brukar man uttrycka detta så, att till inkomsten lägges 1/60 av förmögenheten, varefter den erhållna summan beskattas.

När vår nuvarande skattelagstiftning kom till, kunde den allmänna räntnivån också sägas ligga vid ungefär 5 %. Men nu kan den knappast anses ligga vid mer än 3 %. För att upprätthålla det tidigare jämviktsläget mellan fonderad och ofonderad inkomst borde under sådana förhållanden den totala inkomsten ökas icke med 1/60 utan med endast 1/90 eller 1/100 av förmögenheten. Omvänt betyder detta att den fonderade inkomsten nu beskattas icke 1/3 men gott och väl hälften hårdare än den ofonderade. Denna helt automatiska och utan alla riksdagsbeslut inträffade skärpning verkar inte bara genom den ordinarie inkomst- och förmögenhetsskatten utan också genom den extra inkomst- och förmögenhetsskatten, den kommunala progressivskatten och den fördubblade utjämningskatten samt i viss mån även genom den särskilda förmögenhetsskatten.

Av denna redogörelse framgår att de under de senaste åren införda s. k. krisskatterna medfört en betydande extrabelastning av de medelstora och större inkomsterna, framför allt av de, som utgöras av förmögenhetsavkastning. Förhöjningen av den ordinarie inkomst- och förmögenhetsskatten och fördubblingen av utjämningskatten har ytterligare accentuerat denna skatteskarvning, samtidigt som verkningarna av denna sistnämnda skatteförhöjning träffat jämväl de skattebetalare, vilka icke drabbas av exempelvis den särskilda förmögenhetsskatten. Påfallande är emellertid den skärpning av förmögenhetsbeskattningen, som skett. Verkningarna av denna bliva i vissa fall rent konfiskatoriska till följd av den särskilda förmögenhetsskattens synnerligen otillfredsställande konstruktion. Vi hänvisa beträffande denna skatteform till den skarpa kritik, som 1934 riktades mot propositionen angående särskild skatt å förmögenhet, och de uttalanden, som gjordes i bevillningsutskottets utlåtande nr 69 vid denna riksdag och därtill fogade reservationer. De erfarenheter, som inhämtats rörande den särskilda förmögenhetsskattens verkningar, ha ådagalagt, huru befogad kritiken var och huru orättvist denna skatt i vissa fall verkar, i synnerhet i fråga om sådana förmögenheter, som äro nedlagda i fastigheter med ringa avkastning. Den s. k. spärregeln har, såsom också 1934 förutsades, icke förhindrat dessa verkningar av skatten, vilken faktiskt verkat som en topphuggning av de större förmögenheterna och i många fall inneburit ren kapitalkonfiskation under formen av en beskattning, som på papperet förefaller ganska lindrig.

Redan dessa skäl tala starkt mot ett förnyande av denna krisskatt. Men

därtill kommer, att det vid skattens införande år 1934 i de mest uttryckliga ordalag såväl av departementschefen som av riksdagens bevillningsutskott uttalades, att denna skatt var avsedd som en rent tillfällig åtgärd, betingad av det dåvarande statsfinansiella läget. Den omständigheten att skatten beslutades även av 1935 års riksdag kan icke ändra det faktum att den utgör en tillfällig åtgärd. I det starka betonandet härav i såväl departementschefens som bevillningsutskottets uttalanden ligger ett av statsmakterna avgivet löfte, att den skall upphöra, så snart de statsfinansiella förhållandena medgiva detta. Denna situation föreligger nu. Det kan för övrigt enligt vår mening ifrågasättas, huruvida en skatt av denna karaktär, som infördes för att i en statsfinansiellt brydsam situation åstadkomma balans i budgeten, bör upptagas i inkomstberäkningen innan det konstaterats, huruvida brist föreligger. Det kan näppeligen anses riktigt att inräkna en sådan skatt bland statsverkets ordinarie inkomster.

En skattepolitik, som innebär, att trots ett avsevärt förbättrat konjunkturläge en av kristidens finansiella svårigheter motiverad extrabeskattning bibehålles, fullföljer uppenbarligen andra syften än det sakliga intresset av en rationell och mot de förefintliga behoven svarande beskattning. Då en avskrivning av de s. k. krislånen nu anses vara en sund och eftersträvansvärd saneringsåtgärd kan med fog hävdas, att samma synpunkt kan anläggas på avvecklingen av den speciella krisbeskattningen.

Av vad vi här anfört framgår, att vi anse, att den skattesänkning, som kan komma att i år genomföras, i första rummet bör avse borttagandet av den särskilda förmögenhetsskatten. Den omständigheten, att denna skatt drabbar endast ett relativt litet antal medborgare, vilka i flertalet fall dessutom skulle ha större fördel av den föreslagna sänkningen av den ordinarie inkomstskatten än av den särskilda förmögenhetsskattens borttagande, får icke anses vara ett giltigt skäl att ställa den senare efter andra skattesänkningsåtgärder. Riksdagen är enligt vår mening bunden av den utfästelse att borttaga skatten, så snart det statsfinansiella läget medgiver detta, som ligger i den av finansministern och bevillningsutskottet år 1934 anförda motiveringen.

Beträffande den extra inkomst- och förmögenhetsskatten, som infördes 1932, gäller att även denna skatt angivits vara av tillfällig karaktär. Även denna skatteform bör snarast möjligt avvecklas. Då den emellertid, såsom ovan framhållits, enligt beslut av 1933 års riksdag är bunden för amorteringsändamål, anse vi oss icke nu böra påkalla dess avskaffande.

Under förutsättning att vid budgetens slutliga fastställande en summa, ungefärligen motsvarande den av finansministern beräknade, står till förfogande för skattesänkning borde, enligt vår uppfattning, borttagandet av den särskilda förmögenhetsskatten samt en sänkning av den ordinarie inkomst- och förmögenhetsskatten med 10 enheter vara en lösning, som tillgodoser de sakliga krav och de berättigade intressen, som härvid främst

göra sig gällande. Därigenom uppfylles löftet om krisskatternas begynnande avveckling samtidigt som en allmän lättnad i den direkta beskattningen genomföres. Att denna åtgärd skulle innebära en något större skattesänkning än den av regeringen föreslagna torde icke behöva väcka betänkligheter; detta förutsätter emellertid att det nuvarande konjunkturläget icke försämras under de närmaste månaderna. Under samma förutsättning anse vi, att de betydande utgifter för försvarets stärkande, som enligt vår mening måste av årets riksdag beslutas på riksstaten 1936—1937, kunna rymmas inom det nuvarande budgetförslagets ram, då detta förslag torde giva möjligheter såväl till vissa besparingar på utgiftssidan som till uppräknings av några inkomstposter, framför allt inkomst- och förmögenhetsskatten samt tullmedlen.

Det synes oss icke vara möjligt, att för närvarande taga definitiv ståndpunkt till det skatteprogram, som i finansplanen skisseras, men vi anse oss böra innan riksdagsutskottet börja sitt arbete framhålla de synpunkter på vissa budget- och skattefrågor, som här skisserats.

Vi få således hemställa,

att riksdagen vid behandlingen av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen berörda och till bevillningsutskottet för förberedande behandling hänvisade förslag rörande den direkta beskattningen måtte beakta ovan anförda synpunkter.

Stockholm den 23 januari 1936.

Gösta Bagge.

Fritiof Gustafson.

Joh. Nilsson

i Kristianstad.

J. B. Johansson.

Th. Borell.

M. Svensson.

Axel Nylander.

Gustaf Velander.

